

La primera celebració del centenari de la mort de sant Vicent Ferrer (1919)

[The first celebration of the centenary of Saint Vincent Ferrer's death (1919)]

RAFAEL ROCA

Universitat de València – IIFV

orcid.org/0000-0002-2111-0423 // rafa.rol.roca@uv.es

RESUM: L'any 1919 la ciutat de València celebrà, per primera vegada, el centenari de la defunció de sant Vicent Ferrer. I potser a causa de la manca de tradició commemorativa i de la difícil conjuntura política i social —i tal vegada també de l'excessiu anhel oficialista dels principals promotors, la comunitat de dominics de València—, alguns dels actes més importants de l'efemèride, com ara la resolució del certamen històric, artístic i literari i la inauguració d'una làpida de commemoració i record, acabaren demorant-se més de dos anys. Amb tot, hom assentà una nova fita vicentina; i, gràcies a la implicació d'entitats culturals com ara Lo Rat Penat i el Centre de Cultura Valenciana, s'aconseguí també que la llengua dels valencians no fora la gran absent de la festivitat.

PARAULES CLAU: Sant Vicent Ferrer, Luis Urbano Lanaspà, dominics valencians, Lo Rat Penat, Centre de Cultura Valenciana

ABSTRACT: In 1919 the city of València celebrated, for the first time, the centenary of Saint Vincent Ferrer's passing away. And perhaps, due to the lack of a commemorative tradition and to the difficult political and social situation at the time —and possibly also because of the yearning of the main promoters, the Dominican Order in Valencia, to please the ruling party— some of the most important events of the anniversary, such as the resolution of the historical, artistic and literary contest and the inauguration of a commemorating stone, ended up being delayed for over two years. Even though, a new Vicentine landmark was set, and thanks to the involvement of cultural associations like *Lo Rat Penat* and the *Centre of Valencian Culture* the language of the Valencian People was not the great absentee of the celebration.

KEYWORDS: Saint Vincent Ferrer, Luis Urbano Lanaspà, Valencian Dominicans, Lo Rat Penat, Centre of Valencian Culture

Recepció: 26/02/2019. Acceptació: 08/03/2019. Publicació: 05/04/2019

L'any 1919 suposà un punt d'inflexió en el calendari festiu del nostre poble, atés que, aquell any, la ciutat de València celebrà per primera vegada el centenari de la defunció de sant Vicent Ferrer. Es trencava així una tradició secular que havia primat la commemoració de la canonització del famós dominic per damunt de cap altra data vicentina (Escartí 2018 i 2019), «haciendo caso omiso de las de su nacimiento y muerte», tal com anys després recordaria Salvador Carreres Zacarés (Roca 2018a: 488).

Tenim notícia detallada de com anaren les festivitats al voltant d'aquella efemèride gràcies a les notícies i els articles que varen aparèixer a la premsa valenciana. I, també, al treball titulat *Crónica oficial de las fiestas celebradas por Valencia en el V centenario de la muerte de san Vicente Ferrer (abril-mayo de 1919)*, que en un principi havien de redactar Josep Martínez Aloy i fra Luis Urbano Lanaspá;¹ i que, finalment, fou escrita pel pare Urbano,² membre de l'orde dels predicadors, que havia actuat com a secretari general de la junta organitzadora del centenari —i que, *de facto*, en fou el vertader home orquestra, podríem dir. Així, convé destacar que, entre els desitjos que el dominic expressà al final de la seua obra —a la qual remetem els lectors interessats—, hi figurava «que [València] celebre las fechas de los Centenarios de la Muerte de San Vicente y de su Canonización los años 19 y 55 de cada siglo» (Urbano 1924: 278).

1 Segons que, amb el títol «Ecos del Centenario», publicà el diari *Las Provincias* corresponent al 16 de maig de 1919, durant la reunió de la junta organitzadora del centenari que tingué lloc els dies previs a aquella data «se habló de la crónica de las fiestas centenarias, encareciendo su importancia e indicando la conveniencia de que fuera profusamente ilustrada. Por unanimidad, se dio el encargo de redactarla al Excmo. señor don José Martínez Aloy, cronista de la provincia, y al reverendo Padre fray Luis Urbano, secretario general de la Junta organizadora».

2 Nascut a Saragossa el 3 de juny de 1882, Luis Urbano Lanaspá ingressà en l'orde de Predicadors en 1899, fou ordenat capellà en 1906 i destinat a València en 1913, on fundà «en 1915 la difundida revista catòlica de literatura y arte *Rosas y Espinas*, el Colegio Universitario San Vicente Ferrer, el Colegio-Asilo de San Joaquín y la Policlínica de San Vicente Ferrer». Com a conseqüència de la Guerra Civil Espanyola, fou afusellat el 25 d'agost de 1936. En 2001, en una cerimònia conjunta pels «màrtirs de la persecució religiosa a València» que tingué lloc al Vaticà, fou beatificat pel papa Joan Pau II (Font: <http://dbe.rah.es>). Actualment, l'Escola de Teologia dels Dominics de València porta el seu nom.

A la crònica esmentada —un gruixut i detallat volum de tall oficialista i profusament il·lustrat que, malgrat no portar data, degué ser publicat a finals de 1924—,³ Urbano situava els preliminars de la commemoració tres anys abans, en 1916, pocs dies després de produir-se la mort de l'arquebisbe de València, monsenyor Valeriano Menéndez Conde, que tingué lloc el 5 de març. «Por entonces concebimos la idea del Centenario de la Muerte de San Vicent Ferrer», apuntava.

En conversaciones particulares con los más enamorados de las glorias valencianas, íbase dibujando la idea hermosa de enaltecer con todo el entusiasmo de nuestra alma la memoria del valenciano más ilustre que alumbró ni alumbrará el sol mientras viva (Urbano 1924: 1).

Encara que faltaven trenta-set mesos per al centenari, el dominic assegurava que «no sobraría el tiempo, porque necesitábamos formar ambiente»; cosa que, possiblement, assenyala que els caldria convéncer determinades persones i personalitats de la conveniència de tirar avant una celebració que, com hem dit, no gaudia de tradició. «Aquí en Valencia», continuava, «se conmemoraba con solemnidades extraordinarias el Centenario de la Canonización, el año 55 de cada siglo; pero no había antecedentes de haberse celebrado el Centenario de la Muerte el año 19 de ningún siglo» (Urbano 1924: 2). I sembla que això, la manca de precedents, fou, a la vegada, un contratemps i un esperó per a aquells homes.

En conseqüència, i sempre segons el relat del pare Urbano, tot indica que la idea partí dels cercles religiosos vicentins de la ciutat de València. Així, un dels més fervents partidaris de festejar l'efemèride fou el també dominic Lorenzo G. Sempere, capellà de la Casa Natalícia de sant Vicent Ferrer, que aquell

3 Així ho assenyala l'escrit de J. S. S. titulat «Un libro muy interesante», que aparegué a *Las Provincias* el 20 de desembre de 1924; i on, a més de donar notícia de la seua publicació, es qualifica la *Crònica* d'Urbano com «una verdadera obra literaria»: «Su autor, que siente lo que dice, y con lo que dice refocila su alma, y que cuenta lo que ha visto con ternezas y emociones, [...] comunica entusiasmo y devoción».

mateix 1916 publicà l'obra *El Ángel del Apocalipsis. Devocionario popular de San Vicente Ferrer*, en el pròleg de la qual, tot al·ludint a la defunció del taumaturg, remarcava que «se aproxima, pues, el V Centenario de hecho tan memorable en la historia de la Iglesia» (Urbano 1924: 4).

El pare Sempere, però, traspasà poc abans d'acomplir-se aquella data, de manera que no pogué prendre part en els actes commemoratius. Amb tot, en la tasca d'enarborar la bandera de la celebració centenària, Urbano comptà també amb un capellà que qualificava com a «investigador vicentista, amantísimo de las cosas valencianas, y con una dosis de bondad tan grande en su alma que de bueno le transforma en bonachón» (Urbano 1924: 4). Es tractava, ni més ni menys, que del canonge Josep Sanchis Sivera, un intel·lectual erudit i cosmopolita (Roca 2018b) que, vint anys abans, en 1896, ja havia publicat un volum titulat *Historia de San Vicente Ferrer* amb la triple intenció que «satisfaga los deseos de los eruditos, la piedad de los files y las aspiraciones de los devotos del santo» (Sanchis 1896: IX).

D'aquesta manera, Urbano assegurava que havia demanat a Sanchis «unas cuartillas» sobre el pare Vicent per a publicar-les en la revista *Rosas y Espinas*; i que, com a resposta, el canonge li envià un article de lloança del sant que, sens dubte, acomplí amb escriure el paper d'estímul commemoratiu. Així, en aquell escrit, que hi veié la llum durant el mes d'abril de 1916, Sanchis afirmava coses com ara que Ferrer

fue el heraldo del pueblo en una edad de gobierno democrático y de actividad intelectual en que ejercían una verdadera soberanía la religión y la filosofía, hermanadas admirablemente; fue el verbo de la región valenciana, cuya inmensa vitalidad se extendía a todos los órdenes de la vida social; fue el evangelizador, el pacificador, el vulgarizador de la ciencia de la vida, que conducía a las muchedumbres a la percepción de la gran síntesis tomista y a las elevadas regiones del espiritualismo (Urbano 1924: 4-5).

D'altra banda, també hi advertia que, malgrat que «la fama del Santo valenciano se acrecienta a través de los siglos», en aquell moment només era

«admirado generalmente por las personas piadosas»; ja que «el político, el sabio, el orador, el teólogo, el escritor insigne», havien passat «completamente inadvertido[s], sin que apenas se le mencione ni aun en los grandes sucesos en que su intervención fue de verdadera eficacia...». En conseqüència, rematava el canonge,

hora es ya de que se saque del olvido personalidad tan eminente. Dentro de poco se celebrará el Centenario de su muerte: ¿no podría festejarse entonces su memoria estableciendo un buen premio en metálico a la mejor biobibliografía documentada del ilustre dominico, no sólo gloria de Valencia, sino también de España? (Urbano 1924: 5).

És a dir, plantejava la imminència del centenari com una oportunitat per a portar a terme els estudis en profunditat que la múltiple i destacada activitat de sant Vicent reclamava.

Així, de la mà dels membres del convent de Predicadors de València i amb l'aquiescència del nou arquebisbe, monsenyor José María Salvador i Barrera, hom anà «caldeando los ánimos para la celebración del próximo Centenario» (Urbano 1924: 14). I una de les primeres gestions que s'hi portà a terme fou contactar amb la ciutat bretona de Vannes, per tal de saber quin tipus de celebracions tenien pensat organitzar. Immersa, però, com es trobava aleshores aquella població en la Primera Guerra Mundial, hom anuncià que en Vannes «las fiestas eran exclusivamente religiosas, consistiendo en peregrinaciones regionales, procesiones de rogativas y actos de desagravios» (Urbano 1924: 13).

A casa nostra, tanmateix, es pensava en una celebració d'abast més ampli, que traspassara el perímetre eclesiàstic; i fou així com s'intentà que l'estendard del centenari fora aixecat també per diverses entitats i publicacions periòdiques, entre les quals destacaven les revistes religioses *Rosas y Espinas* i *Oro de Ley*; i també, una bona part de la premsa diària, que, dotze mesos abans de la commemoració, començà a publicar articles vicentins amb la mirada posada en els cinc segles de la mort del sant valencià per excel·lència (Urbano 1924: 13-14).

1. La reunió prèvia (13 de juny de 1918)

En el calendari dels preparatius del centenari cal assenyalar, com a data preeminent, gairebé com a punt d'inflexió, el 13 de juny de 1918, dia en què l'arquebisbe de València convocà una assemblea per a «tratar de los festejos que en honor a San Vicente Ferrer se han de celebra[r] en el próximo año 1919», segons que afirmà la premsa.⁴ Així, a la Sala del Tron del Palau Arquebisbal es varen reunir una vintena de membres del món religiós, polític i cultural valencià, entre els quals destacaven diversos representants diocesans, dominics, rectors de les principals parròquies de la capital, el canonge Elies Olmos Canalda, el director del Col·legi dels Xiquets de Sant Vicent, regidors de l'Ajuntament de València, delegats dels diaris *La Correspondencia de Valencia*, *Diario de Valencia*, *La Voz Valenciana* i *Las Provincias*, el president de Lo Rat Penat —Facund Burriel—, el director degà del Centre de Cultura Valenciana —Josep Martínez Aloy—, i diversos valencianistes que hi assistiren a títol personal, com ara Josep Rodrigo Pertegàs, Francesc Martínez i Martínez i Faustí Barberà.

L'arquebisbe hi manifestà, «con su dulce dejo andaluz» (Urbano 1924: 15), «el deseo de que los festejos en honor de tan preclaro santo valenciano revistan el esplendor que merecen»; i també «la necesidad de que se nombrase una comisión numerosa dividida en varias subcomisiones que entiendan en todas y cada una de las diferentes festividades que han de organizar».⁵ En conseqüència, aquell mateix dia fou constituïda una «ponencia nominadora» integrada per vuit membres, entre els quals figuraven el pare Urbano, el rector de la parròquia de Sant Nicolau i el director degà del Centre de Cultura Valenciana. Finalment, i

después de cambiar ligeras impresiones sobre el número de comisiones que se han de nombrar y exponerse algunas ideas de festejos, se levantó la

4 «Reunión en Palacio Arzobispal. El V Centenario de la muerte de San Vicente Ferrer», *Las Provincias* (14-VI-1918).

5 *Ibidem*.

sesión, prometiéndose todos los asistentes gran éxito a la empresa, dado el entusiasmo que reinaba.⁶

D'altra banda, a la *Crónica* d'Urbano (1924: 15) també es feu constar que l'arquebisbe «había concebido el propósito [...] de traer el Cuerpo de San Vicente Ferrer». I que, a l'efecte, considerà la possibilitat de «trabajar el asunto» amb el bisbe i el capítol de la catedral de Vannes; i fins i tot amb el summe pontífex, Benet XV. «Pero se llegó a convencer S. E. de lo imposible que resultaría la magnífica empresa, dada la religiosidad y el amor entrañable que tienen los bretones a San Vicente Ferrer».

Pel seu caràcter extremadament oficial, i per la demora en el temps amb què es produí —tan sols deu mesos abans de la data del centenari—, fa tota la impressió que aquella reunió, més que no inaugurar o potenciar res, el que feia era oficialitzar un treball que ja estava en marxa (tímidament, però). Així ho indica, per exemple, el fet que durant la sessió de treball que el Centre de Cultura Valenciana mantingué dos mesos abans, el 10 d'abril de 1918, s'acordara celebrar el centenari de la defunció del taumaturg «con la publicación de sermones inéditos de dicho santo, y para su ejecución fue nombrado ponente D. José Rodrigo Pertegás», segons que podem llegir a l'acta corresponent.⁷

Al seu torn, el 5 de maig de 1918 el diari *Las Provincias* recordà la imminència de la fita vicentina amb la publicació d'un article del pare Sempere (1918) titulat «¡Gloria á Vannes! ¡Viva el P. San Vicente Ferrer!», en què, a més de fer-se ressò de les festivitats que anaven a tindre lloc a la ciutat bretona, advertia que

menos de un año falta para que se cumplan los 500 años de la muerte de este Ángel de la Apocalipsis, y sólo leves suspiros, anhelos tímidos, ha

6 *Ibidem*.

7 La sessió comptà amb l'assistència dels acadèmics Josep Martínez Aloy, Lluís Cebrian Mezquita, Faustí Barberà, Josep Rodrigo Pertegàs, Lluís Pérez Lucia i el vescomte de Viola d'Arba. «Acta de la sesión celebrada el día 10 de Abril 1918», Biblioteca de la RACV (Fons antic del Centre de Cultura Valenciana).

tenido hasta hoy Valencia para entusiasmarse con tan glorioso centenario. Y en esto, Vannes también nos lleva ventajas, y ventajas colosales.

I a continuació reproduïa la carta pastoral que, a propòsit de l'efemèride, havia escrit dos mesos abans el bisbe de Vannes, comminant els seus fidels a celebrar com pertocava l'efemèride.

En aquell mateix número de *Las Provincias*, i a través d'un escrit anònim —ben probablement redactat per Teodor Llorente Falcó, director del diari—, hom afirmava que, «seguramente», «la excitación del Padre Sempere no caerá en el vacío. Valencia tiene grandísima devoción al glorioso San Vicente, y se apresurará a celebrar dignamente la fecha citada».⁸ A més, també s'anunciava que

el Centro de Cultura Valenciana, según nuestras noticias, con objeto de asociarse a las solemnidades que se acuerden, ha nombrado al señor Rodrigo Pertegás para la publicación de un libro que contendrá seis sermones inéditos de San Vicente Ferrer y algunas notas de investigación del distinguido director del mencionado Centro de Cultura.⁹

Per a finalitzar desitjant que «de esperar es que todos los elementos católicos de Valencia coadyuven a la obra de la celebración del mencionado centenario».¹⁰

2. La reunió constituent (19 juliol de 1918)

El pare Urbano (1924: 16) explica que, abans de la general dispersió estival, «extendió el señor Arzobispo los correspondientes oficios de

8 «Valencia», *Las Provincias* (05-V-1918).

9 *Ibidem*.

10 *Ibidem*.

nombramiento, que eran aceptados con franca y halagadora complacencia». I que, posteriorment, hom portà els nomenaments a la «magna» reunió que tingué lloc el 19 de juliol de 1918 al Col·legi Notarial, el dia i lloc on quedaren constituïdes tant la junta com les comissions del centenari, en què figuraven representants i personalitats de la societat valenciana de tot tipus, procedència i condició.¹¹ D'aquesta manera, la presidència efectiva de la junta fou adjudicada a mossén Miquel Payà Alonso, governador eclesiàstic de l'arxidiòcesi; el patronatge, al rei Alfons XIII i a l'arquebisbe de València; i la presidència d'honor, a una desena de personalitats, entre les quals hi havia el capità general, l'alcalde, el governador civil, el president de la Diputació i el director general de Belles Arts, Marià Benlliure.

Urbano (1924: 23) també feu constar que, en aquella mateixa sessió, «estudiamos la que podríamos decir la cronología de las fiestas centenarias». Per a concloure: «El paso *oficial* estaba dado. Podríamos ya trabajar en el silencio, y con esperanza de éxito, los que en Valencia quedábamos madurando el plan de las fiestas Centenarias» (Urbano 1924: 24).

Durant la tardor la propaganda del centenari continuà, bàsicament, a través de la premsa periòdica: de la revista *Rosas y Espinas* i del diari *Las Provincias*, on el 9 d'octubre de 1918 aparegué un article titulat «Gloriosa perspectiva», en què Urbano (1918) anunciava que Alfons XIII havia acceptat el patronatge de la junta «con la mayor complacencia, prometiendo al señor arzobispo [...] que vendrá a Valencia en compañía de su augusta esposa para aquellos días del Centenario...»: «Comencemos a trabajar. Esta hermosa perspectiva nos compromete, pero también nos estimula», assegurava el dominic. Al qual, vint-i-quatre hores després, secundava, eufòric, l'escriptor Josep M. Bayarri (1918), tot assegurant que «el centenario de San Vicente Ferrer esta primavera será una justa y bella enunciación del alma de Valencia, de su labor, de su pensar, de su sentir».

A finals del mes de novembre de 1918 devia haver-hi ben poca faena feta. Fou el moment en què la comissió de propaganda redactà les bases del

11 Trobareu el nom de totes les persones que integraven la junta i les set comissions que tenia en Urbano 1924: 17-22.

concurs per a triar el cartell anunciador del centenari (Urbano 1924: 29). A la convocatòria es presentaren una quinzena d'originals. I, amb les propostes, hom acordà celebrar un exposició pública que fou inaugurada el 25 de gener de 1919 a la seu del Cercle de Belles Arts; i que, segons Urbano (1924: 40), ajudà a crear «atmosfera», «soplado un poco en la hoguera del entusiasmo vicentista». Finalment, un jurat d'experts concedí el primer premi al cartell titulat «Tríptic esmaltat dels donants», de Josep Bellver Delmás; i un accèssit al que portava per lema «Glòria a Sant Visent Ferrer», del qual resultà ser autor Antoni Vercher Coll (Urbano 1924: 40).

3. El certamen històric, artístic i literari

En paral·lel, sabem també que, el 12 de desembre de 1918 —massa tard, sens dubte—, la comissió de festes literàries, que estava presidida pel rector de la Universitat de València, començà a treballar en la convocatòria d'un certamen històric, artístic i literari. Segons que afirmà Urbano (1924: 44), que formava part de la ponència encarregada de redactar les bases del concurs:

[...] como el tiempo que faltaba era relativamente corto para intentar un estudio serio acerca de un tema vicentista, era inútil poner lo que nadie podía cumplir. Y esa fué la razón que nos movió a proyectar dos géneros de temas: unos de fondo, a base de erudición y crítica; y otros artísticos, subdivididos en poéticos, pictóricos y musicales.

Pel que fa a l'idioma, també asseverà que «el certamen debía tener carácter nacional», i que

por eso la lengua en que se redactasen los trabajos había de ser el castellano. Y para no olvidar la lengua lemosina con los dulces quiebros del valenciano, queríamos premiar composiciones escritas en este lenguaje propio de San Vicente Ferrer.

De manera que, dels trenta-sis temes que finalment hi proposà la comissió, només cinc eren «en valenciano y en verso»: a les millors «oda», «trova», «romance histórico» i «gozos», a més del premi a un «milagro basado en algún hecho de la vida del Santo» (Urbano 1924: 45).

4. La captació de recursos

Una de les grans preocupacions de la junta del centenari fou buscar la manera d'aconseguir els recursos econòmics que permeteren sufragar les despeses que es derivaven de les celebracions. I, a aquest efecte, s'obriren diverses subscripcions populars. Així, el 23 de gener de 1919 se celebrà una «Junta general de señoras», en la qual, en nom del president, el mateix Urbano (1924: 51) parlà «del papel importantísimo que [las damas] debían representar en las fiestas centenarias, activando la suscripción popular que pensábamos hacer en todas las capas y repliegues sociales de Valencia». Se'ls demanava, doncs, que portaren a terme una recollida general de fons: «Distribuidas las señoras en distritos, cada una con sus hojas numeradas, habían de comenzar la tarea ingratisima del visiteo petitorio» (Urbano 1924: 53).

En un altre ordre de coses, diverses empreses teatrals oferiren la celebració desinteressada d'espectacles a benefici del centenari. I fou així com començaren, entre d'altres, el que hom convingué a denominar els «*Miércoles aristocráticos* de sesiones cinematográficas en el lindo teatrillo del Colegio Imperial de Niños Huérfanos de San Vicente Ferrer» (Urbano 1924: 54). Sobre això, Urbano (1924: 55) apuntà: «Encargaron mucho las señoras que nos indicasen las empresas las obras teatrales que pensaban representar en los repetidos beneficios, a fin de que fuesen complemente *blancas*».

5. D'altres activitats commemoratives

Durant el mes de febrer, una altra de les comissions, la de monuments commemoratius del centenari, posà en marxa un concurs artístic per a premiar «el mejor boceto de Medalla Conmemorativa» (Urbano 1924: 56), les bases del qual varen ser publicades a la premsa el dia 6.¹²

Poques jornades després, en la reunió del Centre de Cultura Valenciana que tingué lloc el 12 de febrer de 1919, monsenyor Joan Baptista Benlloch, arquebisbe de Burgos i director *honoris causa* de l'entitat, destacà:

[...] la importancia que tiene para Valencia la celebración del V centenario de la muerte de San Vicente Ferrer; manifestó que el Centro de Cultura viene obligado a tomar una parte muy activa en el mismo, y asistir corporativamente a las solemnidades públicas que han de celebrarse.¹³

Un dels principals objectius de la junta organitzadora era celebrar una exposició vicentina de «cuadros, esculturas, cruces y vasos sagrados, joyas y objetos diversos que pertenecieron a San Vicente Ferrer o se relacionaron con él directamente o por el intermedio de personajes de su trato y de su tiempo» (Urbano 1924: 59). I, de l'execució del projecte, que es feu efectiu a finals del mes de febrer, se'n varen ocupar Josep Martínez Aloy, pel Centre de Cultura Valenciana, i Francesc Almarche, nou president de Lo Rat Penat, gràcies a la diligència dels quals —i a «los generosos esfuerzos de algunos miembros de ambas instituciones beneméritas»— es portà a terme el «*milagro* de la Exposición», en expressió d'Urbano (1924: 59).

En les setmanes prèvies a l'inici del centenari, es realitzaren conferències, vetlades musicals i actes que «popularizaron y enaltecieron la gloria de San

12 «El Centenario de la muerte de S. Vicente Ferrer», *Las Provincias* (06-II-1919).

13 A banda de l'arquebisbe de Burgos i del director degà del Centre, Josep Martínez Aloy, aquella reunió comptà amb l'assistència dels acadèmics Lluís Fullana, Blasco, Lluís Cebrian, Francesc Martínez i Martínez, Teodor Llorente Falcó, Lluís Pérez Lucia i Josep M. Manuel Cortina. «Acta de la sesión celebrada el 12 de Febrero de 1919», Biblioteca de la RACV (Fons antic del Centre de Cultura Valenciana).

Vicente Ferrer», i entre els quals destacaren els organitzats pels membres del Centre Escolar i Mercantil (Urbano 1924: 79). Ahora, sabem també que, durant la reunió del Centre de Cultura Valenciana que tingué lloc l'11 de març:

[...] a propuesta del Sr. Cebrian, acordose conceder el siguiente premio para el Certamen Literario que ha convocado la Junta organizadora del V Centenario de la muerte de San Vicente Ferrer: «Estampación y regalo de cien ejemplares en papel especial al autor del dibujo que con mayor sujeción a los antecedentes históricos y gráficos reproduzca el busto retrato de San Vicente Ferrer».¹⁴

Alhora, l'acta d'aquella reunió recull també:

[...] quedó enterado el Directorio de un oficio del Vice-Presidente de la Comisión de Hacienda de la Junta Organizadora del V Centenario de la Muerte de San Vicente Ferrer, en que se le participa haber sido iniciada la suscripción para las fiestas centenarias.¹⁵

Cal subratllar que aquelles activitats es desenvoluparen enmig de dificultats de tot tipus, ja que, a finals de març —«aún humeaban las fallas de San José»—, les autoritats declararen la ciutat en «estat de guerra», com a conseqüència de la vaga general que, «de improviso, obedeciendo órdenes que corrieron por Valencia tan ocultas como rápidamente, se declaró en esta ciudad» (Urbano 1924: 86).

Mentrestant, la junta del centenari treballava en la preparació de «la manifestación pública más espléndida y grandiosa de cuantas habíamos de celebrar con motivo del Centenario», que consistiria en una magna processó

14 La reunió comptà amb l'assistència, entre d'altres, de Josep Martínez Aloy, Facund Burriel, Francisc Martínez i Martínez, Lluís Cebrian Mezquita i Josep M. Bernal. «Acta de la Junta Administrativa celebrada el día 11 de Marzo de 1919», Biblioteca de la RACV (Fons antic del Centre de Cultura Valenciana).

15 *Ibíd.*

prevista per al 28 d'abril, dia propi del patró, i que recorreria «los templos que tienen relación con la vida del santo», segons que asseverà Urbano (1924: 97).

6. El «glorioso» 5 d'abril de 1919

Result —ni que fora temporalment— el conflicte polític i social que havia motivat la declaració de l'estat de guerra,¹⁶ hom s'apressà a preparar la celebració del «glorioso» 5 d'abril, data exacta en què es commemorava la defunció de sant Vicent Ferrer; una festivitat que es portà a terme en «la hermosa iglesia de los Padres Dominicos, vestida esplendorosamente de fiesta, y con una asistencia de fieles verdaderamente extraordinaria».¹⁷ A més, aquell dia també «se celebraron fiestas muy solemnes» en les parròquies de Santa Caterina i Sant Agustí i a la Casa Natalícia de sant Vicent (Urbano 1924: 119-120).

Malgrat «la escasez de dinero», «íbanse perfilando los planes de festejos, deseosa cada Comisión de llenar bien su cometido», assegurava Urbano (1924: 121). I així, a principis d'abril, hom anuncià la convocatòria d'un concurs de gegants i nanos que tindria lloc els darrers dies d'aquell mes, i també, una festa de la flor i un concurs de bandes. Al seu torn, el Cercle de Belles Arts, que ja organitzava una exposició de pintura i escultura, proposà «abrir el Concurso de Lápida Conmemorativa del V Centenario, encargándose el Círculo de pagar el premio y regalar a la Junta el boceto premiado» (Urbano 1924: 122).

Al voltant de la llengua en què calia realitzar la inscripció de la llosa, Urbano (1924: 122-123) anotà:

Por cierto que nos acarreó algunos contratiempos el que fuera escrita en español. Una minoría de fuera de la Junta Organizadora deseaba que se redactase y esculpiese en valenciano; apelaron al recurso del anónimo,

16 «La vuelta á la normalidad. Después de la huelga general», *Las Provincias* (06-IV-1919).

17 «El Centenario de la muerte de San Vicente Ferrer. Prólogo solemníssimo de las fiestas centenarias», *Las Provincias* (06-IV-1919).

amenazando, si se llegaba a colocar en la vía pública, con destrozarla inmediatamente. Pero la Junta tomó por unanimidad el acuerdo porque se trataba de un homenaje nacional, y además se destinaba al público todo que viniese a Valencia de toda España, de todo el mundo, y era necesario que todos comprendiesen lo que allí decía, hasta por urbanidad y por interés de que conociesen más el Centenario; porque es más fácil que los extranjeros sepan español que valenciano, o que lo sepan los que los acompañan.

Certament, els arguments que utilitzà Urbano per a justificar la tria de l'idioma resulten ben eloqüents i diàfans... Amb tot, sembla que les amenaces de destrossa eren reals, ja que el 21 d'abril el *Diario de Valencia* denuncià:

[...] desde el primer día en que fueron fijados los carteles grandes, anunciadores de las fiestas centenarias de San Vicente Ferrer, que venimos notando el destrozo de la parte que contiene el texto en el que se relatan los actos y festejos organizados [...]. Por fin ha llegado hasta nosotros la noticia de que tan incalificable acto ha obedecido a un acuerdo adoptado por cierta entidad, como protesta por no estar dicho texto escrito en lengua valenciana.¹⁸

De quina entitat devia tractar-se? De la Joventut Valencianista? És probable que sí...

Amb tot, i per tal de fer-nos una idea més completa de l'ambient cultural i identitari que, durant la segona dècada del segle xx, es respirava en determinats sectors socials de la ciutat de València, val la pena de reproduir també les paraules que, sota el títol «Als nostres llegidors», estamparen els responsables de la «Biblioteca Valenciana Popular» —inaugurada en 1914— al capdavant del primer quadern de la col·lecció:

18 «V Centenario de la muerte de San Vicente Ferrer. Acto incalificable», *Diario de Valencia* (21-IV-1919).

L'aparició al camp literari d'aquesta Biblioteca, la senyalaràn molts com un avenç del regionalisme valencià, però no hi ha tal cosa; el regionalisme valencià, hem de ser francs, està passant encara per la seua infantesa. Mitja dotzena de folletos i setmanaris publicats durant l'any que no enclouen ninguna òbra ni estudi serio, no poden representar un moviment intens de opinió valencianista, i no'l representen, precisament, perquè no existeix. [...] A pesar del progrés dels temps i de la palpable ruina a que'ns porta'l centralisme, els esforços dels benemérits patricis que, asquejats de les tristes conseqüències que'ns ha portat la batalla de Almansa, endretçats a enrobustir la personalitat valenciana amb tots els seus drets i prerrogatives, s'estrellen contra la indiferència general, més enamoradica de lo extrany que de lo de sa propia casa, arrinconant en canvi la seua hermosa, immortal i dolça parla, que es hu dels més rics florons que engastats a la seua corona constitueixen una de les més llegendàries glories del regne valencià.¹⁹

D'altra banda, entre les accions que les diverses entitats portaren a terme en benefici del centenari, cal destacar les que impulsà Lo Rat Penat. Així, el 12 d'abril es feu públic el cartell de guardons dels Jocs Florals de València de 1919, que incloïa un premi extraordinari «del Excm. Sr. Arquebisbe de València» consistent en «un objecte d'art al millor treball sobre “València en el V Centenari de la mort de San Vicent Ferrer”»;²⁰ guardó que, finalment, fou adjudicat a Antonio Camps.²¹

Per la seua part, el 24 d'abril el *Diario de Valencia* anuncià que Lo Rat Penat anava a concedir «dos premios, consistentes en dos magníficas tortadas, a la representación de los dos mejores “milacres”»;²² vicentins. I, tres dies després, hom comunicava que els guardons havien recaigut en els xiquets dels altars del Mercat i del Tros Alt.²³

19 «Als nostres llegidors», *Biblioteca Valenciana Popular. Quadern I*, València, 1914.

20 «Jochs Florals de València. Convocatoria per als del present any MCMXIX (X de sa institució), *Las Provincias* i *Diario de Valencia* (12-IV-1919).

21 «Los Juegos Florales de Lo Rat-Penat», *Las Provincias* (02-VIII-1919).

22 «V Centenario de la muerte de San Vicente Ferrer. Lo Rat Penat», *Diario de Valencia* (24-IV-1919).

23 «En Lo Rat-Penat», *Diario de Valencia* (27-IV-1919).

Finalment, setanta-dues hores abans de començar les festes, els organitzadors aconseguiren tancar i publicar el programa oficial del centenari, que, ateses les seues característiques artístiques —«edición bonita con cubierta bicolor»—, fou venut al preu de deu cèntims. La difusió i acceptació d'aquell prospecte degué ser extraordinària, ja que, segons afirmà Urbano (1924: 134), en dia i mig es varen despatxar catorze mil exemplars.

D'aquesta manera, del 26 d'abril al 10 de maig, el programa recollia tot tipus d'actes i celebracions, tant religiosos com civils i culturals.²⁴ Cosa que, sens dubte, comportà que la ciutat de València visquera quinze dies d'«actividad febril» (Urbano 1924: 139): d'autèntica apoteosi vicentina que s'iniciaren amb la visita del representant de la casa reial espanyola. Però no del rei Alfons XIII, com havia sigut anunciat, sinó de la seua germana, la infanta Isabel de Borbó, que arribà a València el diumenge 27 d'abril (Urbano 1924: 151-152). Encara que no es varen fer públics “els motius d'aquell canvi d'agenda reial, és molt probable que estigueren relacionats amb la situació social i política que s'havia viscut a València durant les setmanes precedents.

A propòsit de la visita, el mateix dia 27 el pare Urbano (1919) publicà un article periodístic de pretensions literàries titulat «Un saludo de Valencia a S. A. R.», que estava escrit com si fora la mateixa la ciutat qui donava la benvinguda a la infanta; i en què, entre d'altres coses, podia llegir-se:

Agradezco al Monarca su fineza y su gran cariño hacia mí, cuando ha designado a Vuestra Alteza para representarle en estas Fiestas Centenarias... Gratitude inmensa siente mi pecho. Me abrazo a mi bandera de cuatro barras, doblemente española, y al ofrecer a Vuestra Alteza mi amor, le ofrezco mi lealtad inmovible.

El diumenge de vesprada se celebrà la cavalcada anunciadora de les festes del centenari, en què, segons que afirmà *El Mercantil Valenciano*, la figura principal representava:

24 Podeu consultar-lo complet en Urbano 1924: 134-139.

[...] a Valencia coronando a San Vicente Ferrer, que está dirigiendo la palabra al pueblo desde el púlpito. En la parte anterior sobresale un trofeo, compuesto por el toro que, según Calixto III, condujo al Santo a la gloria, y dos querubines que llevan el capelo cardenalicio y la mitra.²⁵

El dia principal de la commemoració, però, fou l'endemà, dilluns 28 d'abril, festivitats de Sant Vicent, que s'inicià amb una multitudinària missa pontifical (Urbano 1924: 174). Per la seua significació, cal destacar que Joan Baptista Benlloch, encarregat de l'homilia, finalitzà el seu parlament recitant les dues darreres estrofes del poema «La barraca», de Teodor Llorente (2013: 350), «diciéndoselas a San Vicente en nombre de Valencia», segons que afirmà Urbano (1924: 176).

De vesprada, tingué lloc la processó del centenari, que fou qualificada com «el más emocionante de cuantos [actos] habían de celebrarse» (Urbano 1924: 177); i que comptà amb nombroses comitatives arribades no únicament de la ciutat, sinó de tota l'Horta de València i més enllà, com ara la comarca del Camp de Morvedre.

Com a mostra de l'homenatge que una part del món cultural volia dedicar a «una de les figures més excelses de nostre antic reyalme», cal remarcar que, aquell mateix dia 28, tant el *Diario de Valencia* com *Las Provincias* publicaren números especials amb la inclusió de nombrosos articles de record i homenatge a sant Vicent. Entre aquells escrits, destacaven els que estaven redactats en valencià: els de Francesc Almarche, Francesc Martínez i Martínez i Vicent Vives Liern, que varen ser publicats al *Diario de Valencia*;²⁶ i els de Teodor Llorente Falcó, Eduard López-Chavarri i Lluís Fullana, que varen veure la llum a *Las*

25 «Las fiestas a San Vicente Ferrer. La cabalgata», *El Mercantil Valenciano* (28-IV-1919).

26 De fet, el suplement del *Diario de Valencia* es publicà en dos lliuraments, que varen veure la llum els dies 28 i 30 d'abril de 1919. Així, sota el títol «Homenaje al gran Pare San Vicente Ferrer. En lo V centenari de sa gloriosa mort», aquells dos números recollien, entre d'altres, articles de Vicent Vives Liern, Josep Rodrigo Pertegàs, José Alemany, Josep Sanchis i Sivera, José M. Ibarra Folgado, Ventura Pascual i Beltran; i una poesia en valencià de Josep M. Juan Garcia.

Provincias.²⁷ Així, en el que redactà el fill del patriarca de la Renaixença —i que obria el suplement—, es podia llegir que «entre els mèrits que agrandiren sa gran figura, [...] tindrà sempre la de son valencianisme»; que «ningú citarà un altre personatge de nostra història que personifiqui més fòndament el esperit de la tèrra i que vaja unit tant íntimament a la nostra llengua»; i que

encara perdura la nòta valencianista de Sent Vicent Ferrer. Pròp de dos sigles de absorció centralista han transformat moltes costums dels temps passats, pero sense poder llevarlis a les festes, que tots els anys celebra nostre pòble al gloriós fill de la nostra ciutat, el aspècte valencianiste que li es pròpi (Llorente Falcó 1919).

L'endemà dimarts, la infanta inaugurarà dues mostres: d'una banda, l'exposició vicentina, que fou exhibida al seminari (Urbano 1924: 190); i, de l'altra, la de pintura, escultura, art decoratiu i arquitectura, que tingué lloc al Cercle de Belles Arts, i que, a més de 71 quadres, 19 escultures, 19 obres d'art i 3 projectes d'arquitectura, recollia els esbossos que havien sigut presentats al concurs de la làpida commemorativa del centenari (Urbano 1924: 197-198).

L'1 de maig, festa del treball, i encara amb la representant de la casa reial a València —marxava aquell dia de vesprada—, Urbano (1924: 221) assegurà que «no abrigábamos temor alguno por ser la fiesta de los obreros...». La qual cosa, tenint presents els esdeveniments que s'havien produït durant el mes de març, devia significar que els organitzadors no les tenien totes amb ells... I això malgrat la treva que, fins que acabaren les celebracions vicentines, gremis i sindicats havien decretat. A la nit es llançaren múltiples focs d'artifici, «alternando con la representación de los Milacres en los Altares que todavía quedaban» (Urbano 1924: 226).

27 Aquell número especial de *Las Provincias* portava, com a títol general, «Homenaje a San Vicente Ferrer en el V Centenario de su muerte»; i, a banda dels tres autors ja esmentats, també recollia escrits de Josep Sanchis Sivera, Salvador Carreres Zacarés, Francesc Vilanova, Vicent Ferran Salvador, Francesc Martínez i Martínez, Lluís Fullana, Carles Sarthou Carreres i Conrad A. Cardona Garcia. I també, un poema en valencià —títulat «Sent Vicent Ferrer»— de Francesc Palanca.

En un altre ordre de coses, resulta eloqüent comprovar que, tot i que, en paraules d'Urbano (1924: 228), «no se había despertado en Valencia esa fiebre deportista que surgió dos años más tarde», les festes del centenari donaren cabuda a diverses carreres de bicicletes i motocicletes, que ben probablement els habitants de la ciutat i l'Horta degueren mirar-se com una mena d'excentricitat.

En darrer terme, entre les diverses celebracions cal destacar també la sessió literària i musical que, en honor de sant Vicent, celebrà el 8 de maig la societat cultural Lo Rat Penat, una entitat que fou qualificada per Urbano (1924: 259) com a «benemérita agrupación de patriotas». El programa —redactat en valencià— anunciava l'«assistència d'alguns senyors Bisbes valencians» i qualificava el famós taumaturg com a «exaltador gran de la llengua valenciana».²⁸

Una vegada finalitzada la commemoració oficial, «volvieron las agitaciones políticas y sociales a turbar la paz de Valencia y de España» (Urbano 1924: 270). I tot sembla indicar que les turbulències que provocà la proximitat electoral, juntament amb l'esgotament que degueren acusar els membres de la junta organitzadora —els qui, més enllà de les desenes de noms figuratius, varen realitzar realment el treball—, comportaren que alguns dels actes estrella d'aquell V centenari es quedaren sense culminar, com ara el certamen històric, artístic i literari i la inauguració de la làpida de record.

7. La resolució del certamen històric, artístic i literari

Dos anys després de la commemoració, el 29 d'abril de 1921, una persona que s'amagava rere el pseudònim de «Clar y net» envià una carta oberta al periòdic *Las Provincias* on apuntava que «aún no se ha dado ninguna satisfacción al cumplimiento» de la convocatòria del certamen vicentí. I recordava:

28 «Las fiestas centenarias. Lo Rat Penat a sent Vicent», *Diario de Valencia* (07-V-1919).

[...] las firmas respetabilísimas del señor rector de la Universidad, como presidente; del señor marqués de Casa-Ramos, como secretario, que firman la convocatoria, están comprometidas oficialmente, por el indefinido aplazamiento del certamen, que debió ser el broche de aquellas fiestas, y están comprometidas particularmente con quienes ofrecieron premios para el certamen y con quienes —fiados de la seriedad de los firmantes— concurrieran al mismo con sus trabajos.²⁹

També demanava que hom posara fi, «decorosamente», a les festes vinentes de 1919 «distribuyendo los premios que para *eso* fueron dados, y premiando a quienes ofrecieron el esfuerzo de sus ingenios, redactando en breves días los trabajos»; i desitjant que «despierten de este letargo quienes no debieron descansar hasta dar feliz término a las fiestas del centenario».³⁰

Davant d'aquest sever toc d'atenció, quatre dies després el pare Urbano (1921) publicava, a les columnes del mateix diari, una resposta en què agraiïa «la ocasión propicia para aclarar ciertos detalles que faltan para resolver y manifestar a nuestra querida Valencia los propósitos que abraza la Junta organizadora de su centenario». Així, començava exculpant els membres de «la Comisión del Certamen» que, una vegada «verificada la recepción y catalogación de temas, entregó su labor a la Junta organizadora». I explicava que «no pudo llevarse a la práctica el pensamiento de celebrar un certamen grandioso, cuyo discurso pronunciase el señor Maura, por las turbulencias políticas en que vivíamos a la sazón»; és a dir, responsabilitzava la conjuntura política de la impossibilitat d'haver solemnitzat el certamen.

«Pensamos si por diciembre de aquel año», continuava Urbano (1921), «celebraríamos el referido certamen, y colocaríamos la “Lápida conmemorativa” del centenario, obra preciosísima del señor Benedito», que era una altra de les activitats que havia quedat suspesa *sine die*. «Así lo hubiéramos hecho», assegurava, si la mort de l'arquebisbe de València i president honorari de la junta, d'una banda,

29 Clar y net, «Con pluma agena. Dos asuntos de interés», *Las Provincias* (29-III-1921).

30 *Ibidem*.

i «las tareas inherentes a la censura de los trabajos, que fueron cerca de 60, y algunos muy voluminosos» —és a dir, la tasca del jurat—, de l'altra, «no nos hubieran prohibido adelantar cuanto era nuestro deseo. Las ocupaciones apremiantes de unos y de otros imposibilitaban la reunión plena que para el fallo deseábamos».

Amb tot, Urbano (1921) també declarava que els treballs de resolució del concurs estaven en marxa; i que «podemos asegurar [...] que dentro de plazo muy breve fallará la Junta respecto de los trabajos presentados al certamen». Com així fou, ja que deu dies després, el 13 d'abril, hom celebrà una reunió per a, entre d'altres coses, donar conclusió al certamen. Finalment, s'atorgaren nou dels premis convocats, mentre que la resta varen ser declarats deserts: «Unos porque no se presentó ningún trabajo que los tratase, y otros, porque no se estimaron dignos de ser premiados» (Urbano 1924: 273).

Un dels treballs guardonats, la monografia titulada *San Vicente Ferrer y la nobleza valenciana*, de Vicent Ferran Salvador, fou publicada per la «Hermandad de Caballeros de la Celda de San Vicente Ferrer» aquell mateix any, i és així que ha passat a la història com un dels fruits intel·lectuals més destacats del certamen vicentí. Pel que fa a les altres obres premiades —entre les quals destaca una sola d'escrita en valencià: la peça teatral *Lo primer resusitat*, de Francesc Vidal Roig—, cal dir que quatre varen ser reproduïdes a l'apèndix tercer de la *Crónica* del pare Urbano³¹.

8. La resolució de la làpida commemorativa

Pel que fa a l'altra iniciativa que havia quedat en suspens, en la reunió del 13 d'abril de 1921 també s'explicà que la làpida commemorativa del centenari

31 Així, sota el títol «Algunas composiciones premiadas en el certamen histórico-literario del centenario», hi varen ser publicats: el treball històric «San Vicente Ferrer y el Compromiso de Caspe», de Francesc de P. Ibáñez (pp. 323-331); l'oda «A San Vicente Ferrer. En el V Centenario de su gloriosa muerte», de Joan B. Alegre Ortiz (pp. 331-333); la «Historia de los bultos que se colocan en la iglesia parroquial de San Esteban (Valencia). Origen de la Hermandad de la Pila, y patronato que en su capilla corresponde al colegio notarial», del baró d'Alcalalí (pp. 333-339); i la ja esmentada peça teatral (pp. 340-352).

ja estava enllestida; i que «el único punto que debía dilucidarse con cuidado era el relativo a su emplazamiento». D'aquesta manera, es considerà la possibilitat de col·locar-la en el frontispici de l'exconvent de Sant Doménec; i també en el denominat Pouet de sant Vicent, «donde acuden los fieles valencianos en interminables hileras implorando consuelo en sus penas y salud en sus enfermedades» (Urbano 1924: 274).

Finalment, però, els membres de la junta s'inclinaren per la façana de l'església de Sant Vicent Ferrer; i determinaren, tal com apuntà Urbano (1924: 275), que:

[...] la ceremonia de su colocación solemne se hiciera coincidir con las fiestas que los Dominicos habíamos de celebrar por octubre del mismo año, al ser consagrada nuestra iglesia,

En conseqüència, el 16 d'octubre de 1921 una àmplia comitiva encapçalada per l'arquebisbe de València, monsenyor Reig i Casanova, feu lliurament de la llosa a la comunitat de dominics valencians.

En la crònica periodística que *Las Provincias* dedicà a la finalització «de las fiestas organizadas por la reverenda Comunidad de Santo Domingo, con motivo de la inauguración total del templo de su residencia», es podia llegir que la làpida fou «colocada junto a la puerta principal del templo»; i que «servirá para conmemorar el V centenario de la muerte del apóstol valenciano San Vicente Ferrer». ³² Fou així com aquella inauguració, que tingué lloc dos anys i mig després d'acomplir-se els cinc segles de la mort del taumaturg, suposà, en la pràctica, el tancament del centenari vicentí.

9. Llums i ombres de la commemoració

De l'anàlisi de la commemoració del V centenari de la defunció de Vicent Ferrer, «el sant (potser) nacional dels valencians» (Mira 2002: 105), se'n

32 «Final de unas fiestas inaugurales. En los Dominicos», *Las Provincias* (18-X-1921).

deriven diverses conclusions; com ara que, malgrat haver-se llançat la primera idea tres anys abans, en març de 1916, en gran part les celebracions estigueren marcades per la manca de temps i la precipitació amb què varen ser preparades.

Lligat a la qüestió temporal, tot sembla indicar també que el plantejament del centenari per part dels organitzadors fou excessivament ambiciós i oficialista —la mateixa *Crònica* d'Urbano n'és un bon exemple. I que, a conseqüència d'aquesta pretensió, varen ser moltes les persones i personalitats que desitjaren figurar-hi; però poques les que, realment, treballaren en la preparació dels actes.

De fet, aquesta «escassetat de mans» a la qual ens referim, juntament amb la manca de tradició de festejar el centenari de la mort del sant i la particular conjuntura política i social tant internacional —amb la Primera Guerra Mundial en marxa— com valenciana —marcada per les vagues i els alçaments socials i obrers—, dificultaren el desenvolupament d'alguns dels actes previstos, com ara el certamen històric, artístic i literari, que, ben probablement, tampoc no fou ben plantejat.

Siga com siga, i malgrat les ombres que puguem trobar-hi, resulta innegable que el centenari també desprengué llums, ja que es portà a terme amb uns resultats culturals, lingüístics i literaris destacables per a l'època majoritàriament centralista en què ens situem. I així permeté: d'una banda, l'enfortiment de la figura de sant Vicent Ferrer com a referent del valencianisme,³³ que quatre i cinc dècades abans havien iniciat els protagonistes de la Renaixença valenciana (Roca 2013)³⁴; i, de l'altra, la projecció del personatge envers les dècades futures (López 2007: 167-177; Roca 1994 i 2018a), fins a convertir-lo en un literat clàssic (Ferrer 2013).

Amb tot, no podem deixar d'apuntar que, malgrat l'intens treball que varen desenvolupar, les persones que es posaren al capdavant de l'organització

33 Altrament, no s'entendria per què una part del valencianisme coetani s'indignà amb la decisió que el cartell i la làpida havien de ser escrits en castellà.

34 És molt probable que aquesta reivindicació ajudara a pensar en la possibilitat de celebrar, per primera vegada, el centenari de la defunció del sant.

real d'aquell centenari —bàsicament, la comunitat de dominics de la ciutat i, singularment, el pare Urbano, que s'inclogué entre «los que tuvimos sobre los hombros la tarea dulce y pesada de organizar las fiestas» (Urbano 1924: 277)—, no destacaren, precisament, per la seua perícia organitzativa ni per la seua fervor en clau valenciana.

En conseqüència, sembla raonable pensar que si el pes d'aquell centenari haguera recaigut en entitats amb una sensibilitat identitària valenciana i una capacitat organitzativa més grans, com ara Lo Rat Penat i el Centre de Cultura Valenciana, la celebració potser hauria resultat menys oficial —és a dir, no hauria tingut la significació estatal que hom desitjà atorgar-li—; però hauria sigut més participada. I, de cara el reforçament de la cultura i la identitat valencianes, hauria resultat, sens dubte, més eficaç.

De qualsevol manera, des de la monarquia alfonsina fins a l'època actual, els vents culturals a València han canviat notablement —en part, gràcies també a les diverses celebracions vicentines que s'han produït en els darrers cent anys. I és per això que cal confiar que allò que no es pogué, es volgué o se sabé dur a terme en 1919 es farà enguany, a propòsit del VI centenari de la mort de sant Vicent Ferrer.

Bibliografia

- BAYARRI, J. M. (1918) «El Centenario de S. Vicente Ferrer. Al P. Luis Urbano», *Las Provincias* (10-X-1918).
- ESCARTÍ, V. J. (2018) «El record de la figura de sant Vicent, en els 600 anys de la seua mort», *Afers*, 90/91, pp. 305-309.
- (2019) *Literatura valenciana en les festes a sant Vicent Ferrer (1755)*, Institució Alfons el Magnànim – Centre Valencià d'Estudis i d'Investigació, València.
- FERRER, V. (2013) *Sermons*, V. J. Escartí (ed.), Institució Alfons el Magnànim, València.
- LLORENTE, T. (2013) *Obra valenciana completa*, R. Roca (ed.), Acadèmia Valenciana de la Llengua, València.
- LLORENTE FALCÓ, T. (1919) «¡Glòria a Sent Vicent Ferrer!», *Las Provincias* (28-IV-1919).
- LÓPEZ, A. (2007) *Trama i ordit. Sobre l'aportació de la fe a la literatura valenciana contemporània*, Denes, Paiporta.
- MIRA, J. F. (2002) *Sant Vicent Ferrer. Vida i llegenda d'un predicador*, Bromera, Alzira.
- ROCA, R. (1994) «Poemes des de la Sagristia. Poesia religiosa de postguerra al País Valencià», *Qüestions de Vida Cristiana*, 171, pp. 69-82.
- (2013) «El record de sant Vicent Ferrer al llarg dels segles XIX i XX», *Els valencians en el Compromís de Casp i el Cisma d'Occident*, R. Bellveser (coord.), Institució Alfons el Magnànim, València, pp. 503-526.
- (2018a) «Iniciatives literàries al voltant del V Centenari de la canonització de sant Vicent Ferrer (1954-1955)», *Afers*, 90/91, pp. 485-503.
- (2018b) «Un valenciano entre valquirias. El viaje a Escandinavia de Josep Sanchis Sivera (1911)», *Studia Iberica et Americana*, 5, pp. 403-418.
- SANCHIS, J. (1896) *Historia de san Vicente Ferrer*, Librería de los sucesores de Badal, València.
- SEMPERE, L. (1918) «¡Gloria á Vannes! ¡Viva el P. San Vicente Ferrer!», *Las Provincias* (05-V-1918).
- URBANO, L. (1918) «El Centenario de S. Vicente Ferrer. Gloriosa perspectiva», *Las Provincias* (09-X-1918).
- (1919) «Un saludo de Valencia a S. A. R.», *Las Provincias* (27-IV-1919).
- (1921) «Contestando a “Clar y Net”. Ecos del Centenario de San Vicente Ferrer», *Las Provincias* (02-IV-1921).
- (1924) *Crónica oficial de las fiestas celebradas por Valencia en el V centenario de la muerte de san Vicente Ferrer (abril-mayo)*, La Ciencia Tomista/Real Convento de Predicadores, Madrid/Valencia.